THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251-253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

בעסער שפעטער איידער קיינמאהל

אזוי ווי די קענערער בעפעלקערונג בעשטעהט פון פערשיעדענע ראסען. אזוי ווי דער מנהג וואס הערשט ווערט, איז צו געבען אין די פערשיעדענע געזעצגעבענדע הייזער פערטרעטערשאפט צו פערשיעדענע רעפרעזענטאנטען פון די פיעלע ראסעס און גלויבענס.

אזוי ווי דיעזער מנהג, וועגען געבען פערטרעטערשאפט צו די ראסען ווערט אויך אויסגעפאלגט ביי מאכען פערשיעדענע „אפאינט־מענטס", אין די וואהל פון קאנדידאטען.

אזוי ווי היינע אסאסיאיישאן איז מיט דער מיינונג אז דיעזער מנהג דארף אויסגעפיהרט ווערען ביז זיין לאגישער קאנסעקווענץ, געבענדיג פערטרעטערשאפט און מאכענדיג אפאינטמענטס אין צוזאמענ־האנג מיט דעם צאהל און שטאנד פונ'ם בעטרעפענדען עלעמענט אין דער בעפעלקערונג.

אזוי ווי ד „סט' לאורענס און קארטיע קאנסערוואטיוו אסאסי־איישן", האט א מיטגליעדערשאפט בעשטעהענד פון פערשיעדענע ראסען און גלויבענס.

אזוי ווי זי אנערקענט, אז איין טהייל פון אונזער בעפעלקע־רונג איז אויסגעוואקסען אין צאהל און איינפלוס, און איז בערעכטיגט אין ציזאמענהאנג מיט אפאינטמענטס בעטראכט צו ווערען.

אזוי ווי דיעזע אסאסיאיישאן איז אינפארמירט, אז די קענע־דער פון דעם אידישען גלויבען צעהלען זיך יעצט מעהר ווי 150 טויזענד אין צאהל.

אזוי ווי די קענעדער פון דעם אידישען גלויבען האבען זיך אריינגעעיינט צו זיין לאיאל, געזעצ־האלבענדע און ווילינ צוצוהעלפען מיט אלע מעגליכע כחות דער אויסבויונג פון דער דאמיניאן.

אזוי ווי לויט'ן באזיס פון דער בעפעלקערונג, זענען די אידישע קענעדער בירגער בערעכטיגט רעפרעזענטירט צו ווערען אין דעם קענע־דער פענאט.

אזוי ווי, זייער צאהל און אינפלוס בערעכטיגען זיי צו וועניג־סטענס צוויי פארשטעהער פון זייער גלויבען אין דעם פענאט און אין יעדען פאל וועניגסטענס פון איין פערטרעטער.

אזוי ווי זיי זעלבען, אלס בריטישע אונטערטהאנען, בערעכטיגט צו די זעלבע רעכטען, פריווילעגיעס און פערשטרעטערשאפט ווי זייערע שכנים פון אנדערע גלויבענס, ווייל זיי טראגען די זעלבע פעראנט־וואָרטליכקייטען און בייטשטייערען גייער נערעכטיגט חלק צו די הכנסות פונ'ם לאנד.

אזוי ווי דיעזע אנערקענונג איז פערטרעטערשאפט ווערט צו־ריקגעהאלטען.

אזוי ווי קענעדער פון דעם אידישען גלויבען זענען בערעכטיגט צו נענומען ווערען אין בעטראכט, אז אלס איינצעלנע און אי אלס א געמיינדע.

זיי עס הארום בעשלאסען, אז דיעזע אסאסיאיישאן ערקלעהרט, אז ע איז פאר, און פארערט, אז אין צוזאמענהאנג מיט די יעצטיגע וואקאנסיעס אין סענאט, זאלען די אידישע רעכטע אנערקענט ווערען.

זיי עס ווייטער בעשלאסען אז די מיינונג פון דיעזער אסאסיא־שאן איז, אז דער בעסטער פעהיג דערצו און פערטרויענסווערטהע פערזאן, צו רעפרעזענטירען זיין ראסע אין דעם דאמיניאן סענאט איז מר. דוד ס. פרידמאן פון דער שטאדט מאנטרעאל, וועלכער האט זיך פון תמיד ארויסגעצייגט צו זיין א לאיאלער קענעדער, און וועגען אפאינטמענט וועט דארט איינשטימיג אויפגענומען ווערען פון אלע קלאסען בירגער.

זיי עס ווייטער אויך בעשלאסען קאפיעס פון דיעזער רעזאלוציע צו שיקען צו רייט האנאריבל סער ר. ל. בארדען און זיינע קאלעגען אינ'ם קאבינעט, ווי אויך צו אלע יענע בירגער, אָרגאניזאציעס און אינסטיטוציעס, וועלכע גלויבען אין די רעכטע פון זייערע בירגער־שכנים פון די פערשיעדענע נאציאנאליטעטען און רעליגיאנען, וועלכע שטעלען צוזאמען די בעפעלקערונג פון דער „דאמיניאן אף קענעדע".

דיעזע רעזאלוציע איז אנגענומען געווארען דעם 11־טען יאנואר פון א פאליטישער קערפערשאפט אין מאנטרעאל, בעקאנט אלס די סט. לאו־רענס ענד קארטיע קאנסערוואטיוו אסאסיישאן".

רופען מיר ערקלעהרען, אז ניט נאר מיר זענען איינשטימיג מיט דיעזער רעזאלוציע, נאר אז דאס איז אויך די מיינונג פון אלע קאנא־דער אידען.

וויכטיגע איז דא ניט דער פערזאן, וועגען וועמען עס רעדט זיך, וויכ־טיג איז דער פרינציפ. אז דער פונקט וועגען פערטרעטערשאפט צ די בע־זונדערע נאציאנאלע גרופען זאל אנגעזיעגדעט ווערען אויך בנוגע אידען, און אז זיי זאלען ניט בערייכט ווערען פון דעם. וואס ווערט געגעבען אנ־דערע אהן שום פאדערונגען.

אנדערע בעקומען זייערע פערטרעטער. אונז אבער בעטראכט מען ווי בעטלער, וועלכע מען ענטזאגט.

ערשט לעצטענס האבען מיר בעקומען א פערטרעטער אין דער קייז־בעקער פראווינץ, און דאס איז נאך א לאנגען שריטט קאמף.

אין אנטאריא דענקט מען אפילו ניט וועגען דעם, ווער שטעהט נאך וועגען געבען א פעדעראלע פערטרעטערשאפט.

דער „אנדישער זשורנאל" האט שוין ביי פיעלע געלעגענהייטען גע־שריעבען וועגען דער טאקטיק פון די קענעדער פאליטישע פארטייען צו פערקיקען אין גאנצען די אידישע גרופע, און אונז פרעגט וואס מענס אולעצט האט זיך דאך דערבארמט א שטימע, וועלכע פראטעסטירט געגען דעם, וואס מען בערייכט אונז.

אמת, די שטימע קומט גאנץ שפעט, אבער "בעסער שפעטער איידער קיינמאהל".

דער נייער אידישער היסטארישער פראצעס

די אפערע גערשאנאזיטש, מיט וועלכער רוסלאנד האט געריידערט, ווי מיט דער ביילים אפערע. — א איד אנגעקלאגט פאר א בלבול אויף דעם גאנצען אידישען פאלק. — א פולער בעריכט פון דער אפערע מיט בעטראכטונגען און ערקלעהרונגען.

פון דר. יוסף קרוק.

(שלוס)

ווי די אידען האבען זיך אויפגעפיהרט און אט דער זעלבער זשאנדארמסקי אונטער אפיציער האט ערקלערט, אז ווע די דייטשען זיינען אריין אין מאראמפאל האט ער פערגעסען איבערצוטהאן זיך. די דייטשען בעטערקענדיג איהם, האבען איהם אנגעהויבען צו פערפאלגען, ער האט אנגעהויבען צו אנטלויפען און האט זיך בעהאלטען אין דעם ערשטען און בעסטען היין, וואס האט געהערט צו דעם איר פריידבערג. דער לעצטער, דערוויסענדיג זיך וועגען דער סכנה וואס דראהט דעי רוסישען זשאנדארם האט איהם אריינגע־פיהרט צו זיך אויפ'ן ביידעם, האט איהם אבגעראזירט זיינע וואנסען, און איבער־געטהאן אין אלע ברודיגע קליידער פון א מוליער, געגעבען אין די הענד א מוליא־רישען פענזיל מיט א עמער מיט פארבען, און באלד איז פון דעם הויז געבען וועל־כען עס זיינען געשטאנען דייטש סאל־דאטען, זוכענדיג דעם רוסישען זשאנדארם ארויסגעגאנגען א ברודיגער מוליאר לוס־טיג זינגענדיג א פרעליכעס לאזיבארסקע ליעדעל.

אט דאס איז דער פערראטה אין וועל־כען דער גלח ביראשעווסקי האט בעשול־דיגט די אידישע בעפעלקערונג ערקלעה־רענדיג, אז זיי האבען אנגעוויזען די דייטשען, וועלכע רוסישע הייזער מען דארף צוראבירען! מען מוז זויסען, אז לויט די מלחמה געוועצע איז געקומען דעם איד גערשאנאוויטש אויפציהענגען.

דעם אלגעמיין אין דעם „רוסקי איג־וואליק" האט דער מחבר געענדיגט מיט די פאלגענדע ווערטער: „די מאראמפאל־ער איינוואהנער אהן אונטערשיעד פון נאציע און רעליגיע, זייגען טרייע געבליי־בען צו דער שבועה וואס זיי האבען געגע־בען צום צאר און האבען טריי געדיענט דעם טראהן אין פאטערלאנד, די גאנצע צייט, ווען דער שונא איז געווען אין דער שטארט".

גרוזענבערג'ס אפיעל.

גרוזענבערג האט זיך דאן משתדל גע־ווען אין געריכט, אז מען זאל אויסהערען דעם רוסישען זשאנדארם ווי אזוי עס האי־בען זיך די אידען פערהאלטען אין מא־ראמפאל. דאס האט מען געטהאן, און עס האט ערקלערהרט פאר'ן געריכט, דאס זעל־בע וואס אין אלדטיקע, אז די אידען זיי־נען טריי געבליבען צו רוסלאנד, און אז גערשאנאוויטש האט מיט מרערהרען אין די אווגען געבעטען, מען זאל איהם ניט בעשטימען אלס ביהגערמייסער נאר סוף כל סוף האט ער געמוזט איינשטימען. די גאנצע צייט האט ער אבער די דייטשען קיין היף ניט געגעבען, און אפילו ווען עס האט איהם גערראהטען א סכנה, האט ער זיך ענטזאגט געבען די דייטשען די זאפאסען, וועלכע זיי האבען פון איהם פערלאנגט.

אויפ'ן גרונד פון דאס אלעס האט גרוז־ענבערג געבעטען מען זאל איבערקוקען דעם פראצעס, ווייל דער פארגיער משפט איז געווען א פעהלער, דען ניין בעוויזע זיינען דא, און דערווייל זאל מען בעפרייען גערשאנאוויטשען.

דעם אלגעמיין אין דעם „רוסקי איג־וואליק" האט דער מחבר געענדיגט מיט די פאלגענדע ווערטער: „די מאראמפאל־ער איינוואהנער אהן אונטערשיעד פון נאציע און רעליגיע, זייגען טרייע געבליי־בען צו דער שבועה וואס זיי האבען געגע־בען צום צאר און האבען טריי געדיענט דעם טראהן אין פאטערלאנד, די גאנצע צייט, ווען דער שונא איז געווען אין דער שטארט".

גרוזענבערג'ס אפיעל.

גרוזענבערג האט זיך דאן משתדל גע־ווען אין געריכט, אז מען זאל אויסהערען דעם רוסישען זשאנדארם ווי אזוי עס האי־בען זיך די אידען פערהאלטען אין מא־ראמפאל. דאס האט מען געטהאן, און עס האט ערקלערהרט פאר'ן געריכט, דאס זעל־בע וואס אין אלדטיקע, אז די אידען זיי־נען טריי געבליבען צו רוסלאנד, און אז גערשאנאוויטש האט מיט מרערהרען אין די אווגען געבעטען, מען זאל איהם ניט בעשטימען אלס ביהגערמייסער נאר סוף כל סוף האט ער געמוזט איינשטימען. די גאנצע צייט האט ער אבער די דייטשען קיין היף ניט געגעבען, און אפילו ווען עס האט איהם גערראהטען א סכנה, האט ער זיך ענטזאגט געבען די דייטשען די זאפאסען, וועלכע זיי האבען פון איהם פערלאנגט.

אויף דאס איז דער פערראטה אין וועל־כען דער גלח ביראשעווסקי האט בעשול־דיגט די אידישע בעפעלקערונג ערקלעה־רענדיג, אז זיי האבען אנגעוויזען די דייטשען, וועלכע רוסישע הייזער מען דארף צוראבירען! מען מוז זויסען, אז לויט די מלחמה געוועצע איז געקומען דעם איד גערשאנאוויטש אויפציהענגען.

דעם אלגעמיין אין דעם „רוסקי איג־וואליק" האט דער מחבר געענדיגט מיט די פאלגענדע ווערטער: „די מאראמפאל־ער איינוואהנער אהן אונטערשיעד פון נאציע און רעליגיע, זייגען טרייע געבליי־בען צו דער שבועה וואס זיי האבען געגע־בען צום צאר און האבען טריי געדיענט דעם טראהן אין פאטערלאנד, די גאנצע צייט, ווען דער שונא איז געווען אין דער שטארט".

גרוזענבערג'ס אפיעל.

גרוזענבערג האט זיך דאן משתדל גע־ווען אין געריכט, אז מען זאל איבערקוקען דעם פראצעס, ווייל דער פארגיער משפט איז געווען א פעהלער, דען ניין בעוויזע זיינען דא, און דערווייל זאל מען בעפרייען גערשאנאוויטשען.

דעם אלגעמיין אין דעם „רוסקי איג־וואליק" האט דער מחבר געענדיגט מיט די פאלגענדע ווערטער: „די מאראמפאל־ער איינוואהנער אהן אונטערשיעד פון נאציע און רעליגיע, זייגען טרייע געבליי־בען צו דער שבועה וואס זיי האבען געגע־בען צום צאר און האבען טריי געדיענט דעם טראהן אין פאטערלאנד, די גאנצע צייט, ווען דער שונא איז געווען אין דער שטארט".

גרוזענבערג'ס גלענצענדע רעדע.

גרוזענבערג האט אויך געהאלטען פאר דעם געריכט א גלענצענדע רעדע דער איב־האלט פון וועלכער קען זיך פערגלייכען מיט זיין בעריהמטע היסטארישע ביי־ליס־רעדע. ער האט פיין און טיעף יוריס־טיש אנאליזירט די אלע „בעוויזע" גע־נען דעם איד גערשאנאוויטש. ער האט אנגעוויזען אויף דער ראגע פון דעם אמת'ן שפיאן ביראשעווסקי. וועלכער האט בעשולדיגט די אידען, כדי אליין זיך ארויסדרעהען פון גערייכט, און האט גע־ציינט, אז נאר דער פאקט אליין, אז גער־שאנאוויטש איז געווען א בירגערמייסטער רעדט ניט געגען איהם, דען די איינטערנא־ציאנאלע געזעצע, די האאגער קאנווענציע און אפילו דאס רוסישע געזעץ בעשטימען ניט קיין שטראף פאר אזא טהאט.

צום סוף האט גרוזענבערג אין זיין רע־דע ערקלערהרט: „ווען די אלע יוריסטישע פאקטען וואלטען געווען ברייט בעקאנט, וויפיעל אונניציאליכע צרות און בעשולדי־גונגען וואלט מען געהענט אויסמיידען. מיט שמערין און מיט טרויער נעה איך אנווענד פון דזעזען מישפט. פיעלע פוילישע שטעדט און דערפער זיינען בעגאסען מיט בלוט, זיינען ארומגערינגעלט מיט דעם לויך און פייער, אבער פון דעם בלוט און פון דעם אש וועט, א דאנק דעם ווילען פון רוסישען הערשער, אויפשטעהן אין פור־פיר און גאלד געקליידעט דאס לטע פון לען. עס וועלען פערווירקליכט ווערען די אונגלייכליכע טרוימען פון עדעלע טרוימער און פעטען.

אבען, געבען דעם פוילישען פאלק און אויף דער זעלבער ערד לעבט נאך א צווייטעס פאלק, מיט וועלכען איך בין פערוואנדט אין דער מינה, ער האט זיך אפגעגעבען דער גרויסער אלגעמיי־נער רוסישער זאך אי דאס בלוט פון זיין יונגענד, אי זיין פערמעגען. ער שטעהט איצט, אהן בלוט און אהן פערמעגען, אלס פאלק, אויף וועמען מען האט אויס געטראכט אלערליי ליענען; אלס פאלק, וואס ווערט פערדאכט מיט דעם שלאן וואָרט: „פעررעטהער!" . . . וואס וואס זאל מען טהון, יעדער האט זיך זיין גליק. אבער איינער פון די זיהן פון דעם דאזיגען פאלק, שרעקליך לייד־דענדיג פון א געריכטס פעהלער, פרעגט דורך מיין מויל: „פאר וואס האט מען מיך אזוי צודריגט?"

"איך ווייס ניט וואס פאר אן ענטפער מען הען איהם געבען, איך גלויב נאר, אז די האנד, וועלכע האט פערוואנדעט, וועט אויסהייילען די וואונדען. און ווען איהר, הערען ריכטער, העט ניט נאר בעשטימען איבערקוקען נאך אמאהל דעם פראצעס, נאר וועט דעם בעשול־דיגטען אויך געבען פרייהייט — אין דער עריאנטונג אז „ייעם אור־טייל, — וועט דאס זיין ניט קיין הכנסות, נאר גערעכטיגייט".

די דאזיגע רעדע, וועלכע איז געווען אזוי דייך און טיעף ניט נאר א דאנק די ריין יודישע בעוויזע, נאר אויך א דאנק דעם גרויסען היסטארישען שטאלצען אי־דישען גייסט; די רעדע, וועלכע גרוזע־בערג האט ארייסגעזאגט מיט א פערבלו־טיגטען אידישען הארץ, אונטערשטריי־כענדיג זיין אידישקייט און פערלאנגענדיג ווייטער אן, גערעכטיגקייט פאר'ן אייביגען מארטירער — האט געמוזט האבען א שטארקע ווירקונג אפילו אויפ'ן קרייענס געריכט, און דער מיליטערישער דאמטאר האט אנערקענט, אז אלע ווירדישע און פאקטישע טהאטזאכען, וועלכע גרוזע־בערג האט געבראכט זיינען ריכטיג און אז עס איז קיין צווייפעל, אז ווען דער ער־שטער געריכט וואלט געהאט די אלע בע־וויזע, וואלט מען געראשנאוויטשען ניט פערמשפט.

דער בעשלוס.

דער געריכט האט דערפאר בעשטימט: זיך משתדל זיין פאר דעם הייפט קא־מאנדיר פון די ארמעען אין צפון, אז מען זאל נאך אמאהל משפט'ן גערשאנאוויי־טשען און דערווייל זאל מען איהם בע־פרייען ביז דעם נייעם פראצעס.

נאך צוויי יאהר מאטארגע איז דער אונ־גליקליכער זקן יענקעל גערשאנאוויטש בע־פרייעט געווארען פון דער יראקלאווער מאטארזשנע טורמע. מען האט אבער בע־שטימט, אז ביז דעם נייעם ענטדגילטיגען מישפט זאל ער זיין אונטער א פאליציי־אישער אויפזיכט.

דער נייער פראצעס.

דאס איז געווען א גרויסער טריאומ־פון יוד און אמת — אין פון דער אידי־שער זאך. פארמאל אבער איז נאך ניט געווען אבגעשאפען דער פריהערדיגער אר־טייל. מען האט געקענט זאגען, אז גערשא־נאוויטש איז אפשר טאקע אונשולדיג, אבער די מאראמפאלער אידען — ווע־גען זיי האבען די שווארצן מאה'ניקעס ווייטער פערשפרייט די לענענדע פון פער־ראטה.

און אט ענדליך איצט, צום סוף אקטא־בער 1916, האט דער הויפט קאמאנדי־רענדער פון די צפון ארמעען איבערגעגע־בען דעם „געריכט פון די קארפיסען פון דער פינסטער ארמעע" אין דווינס ענד־ליטיג אויסגעגעבען אז וועגען גערשא־נאוויטש'עס אפערע זאל איבערגעקוקט ווערען דער גאנצער מישפט. פארזיצענדער פון געריכט איז געווען גענעראל מאיאר ידיקאוו און אלס פראקוראר קאלאנעל ווריעוו. גרוזענבערג האט ווידער פער־טהיידיגט גערשאנאוויטש'ן.

ס'איז אויסערגעוועהנליך וויכטיג און אינטערעסאנט דער אורטהייל פון דעם אזיגען מיליטער געריכט. דער געריכט האט קודם כל געשטעלט אלגעמיינע פרא־גען, צו עס איז בעוויזען געווארען אז די אידישע בעפעלקערונג אין מאראמפאל האבען, ווען די דייטשע ארמעען זיינען אהי ארייין, צוגעשטעלט פאר דיעזע אר־מעען עסענווארג און פערד?

דאס געריכט האט צוריקגעוויזען די גאנצע בעהויפטונג, אז די אידען האבען געהאלפען דעם שונא אין וואסער און ווייל אזא ערשיינונג איז בכלל ניט פארגעקומען — האט דער מי־ליטער געריכט בעשלאסען דעם געוועזע־נעם בירגערמייסטער פון מאראמפאל, יענקעל גערשאנאוויטש געריכטליך בע־פרייען.

ענדליך, נאך 2 יאהר שווערע קאטארזש־נע ארבייט איז פון דעם אידישען קא־מאנדירענדיג געווארען דער געוועזענער עה־רענהאפטער בירגערמייסטער פון דער שטאדט מאריאמפאל.

אזוי האט זיך געענדיגט די לענגערע פון דעם אידישען פערראטה, גערשאנא־וויטש האט געהאט א גליקליכען גורל ער איז אין קאטארגע געווען „נאר" 2 יאהר ער האט געקענט לייכט אויפגעהאנגען ווע־רען, אזוי ווי אונצעהליגע אנדערע אידען, און דאמאלס וואלט איהם גארנישט — ניט געהאלפען . .

די רוסישע ליבעראלע פרעסע און די גאנצע אידישע בעפעלקערונג פון רוס־לאנד האבען אויפגענומען דעם רעזולי־טאט פון דער גערשאנאוויטש אפערע מיט דער גרעסטער בעגייסטערונג. זיי האבען ווירקליך געראהט זיך מיט וואס צו פרע־הען. עס איז דורך דעם פראצעס בעוויי־זען געווארען קלאהר פאר דער גאנצער וועלט, ווי פאלש ס'איז געווען דער גע־מיינער בלבול און פערדאטה געגען אידען.

אן ערשטוינענדיגער מיטינג

דער מיטינג פון קומענדען מאנ־טאג נאכט אין מעסי האל וועט זיין דער מערקווירדיג־סטער און וואונדערבארסטער אין דער פאטריאטישער היס־טאריע פון טאראנטא

עס וועט זיין א פאסענדער אנ־פאנג פאר אן איבעראשענדען קעמפיין

אונטער א שווארצען שלייער.

ווי פאריז זעהט אויס ביינאכט.

פון נ. פראנק

ווען דער ערפינדער פון דעם גאז פילוס לעבאן, וואלט זיך ארום 7 אזייגער אין אבענד אויפגעכאפט פון קבר און א שפא־ציער געטהאן איבער דער איצטיגער פא־ריז וואלט ער זיכער געמיינט אז ער האט נאך זיין ערפינדונג ניט געמאכט.

פאריז לעשט אויס פריה איהר גאז.

די פענסטער זיינען איבערגעצויגען מיט שווארצע פארהאנגען ווי זיי וואלטען שלאפען. דא און דארט גענעצען ארום קליינע בייכע ליכט שטעהענדלאך וואס מאכען א קליינעס ליכטיגען פונקט אין דער טונקעלער דעקע און פון דארט וואו די דעקע האט זיך פערבייגען קוקט ארויס אויף דער גאס א שווארצע ליכט אויג וואס זוכט דאכט זיך צו דערקענען דעם פער־בייגעהער.

און דער שטערענדעל איז אזוי גדוים אין די אויגען אז יעדער פערבייגעהער רייסט ארויף דעם קאפ און פערקוקט זיך אהן: ווי קומסטו ליכט, ארויסצוקרי־כען פון דיין שטייגעל? מען שריים ארויף אהינצו און דאס אויג שליעסט זיך צו. די אידישע גאס ווערט בעזוכט פון שוין לייט — ווער בעט זיי? — אין מיט זיינער אנקומען ווערען אלע גאז לאמ־פען אריבערגעדרעהט.

ניט לאנג ווען פאריז האט זיך הנ'עוו דיג געטוליעט אונטערען פחד פון די צעפעלינס איז דער בעפעהל געווען: „פערהענגט אייערע פענסטער, פערמיי־דערט דעם שיין! דעמאלט איז די ביי־נאכטיגע פאריז נאך שעהנער געווען וויא אמאל. די פערקייפערינס פון די גרויסע מאגאזינען האבען געפונען א עכט פארי־זער פארטעל ווי אזוי דאס ליכט צו פער־שעהנערען און פערלינדערען גלייכצייטיג. אויסגעשניטען האבען זיי מיט זייערע גע־שיקטע פינגער אלערהאנדיגע פאפירענע מיצלאך פאר די עלעקטרישע לעמפלאך, און האבען דאס לעמפעל פערשטעקט אין א מין קרוין פון פאפירענע בלעטער. פון דארט האט די אנגעצונדענע לאמפ ארויס געקוקט ווי א ליכטיגע קנאספע פון קאלי־רענדיגע בלעטער. א שטילע געדעמפפ־טע ליכט האט זיך געשפרייט איבערן גאנ־צען מאגאזין און האט בעשפריכט מיט קאלירען דעם טראטואר, און די וואס זיי־נען געשטאנען אין ליכט רוים, האבען אויסגעקוקט ווי פינוראנטען אין אן אפע־רא אהן מוזיק.

הייגט אבער איז ניט די מורא די סבה פון דער ליכט פערקלענערונג — נאר די עקאנאמיע אין פאריז איז פינסטער — פינסטער אין ערנסט.

די געשיכטע פון דער בעלייכטונג איז די געשיכטע פון דעם פראגרעס.

אויסגעפונען דעם גאז האט ווי בע־קאנט אין יאהר 1799 דער פראנצויז פי־ליפ לעבאן, זיינע ערשטע פראבען האט ער געמאכט אין פאריז. מיט זיין ער־פינדונג איז געווארען א נאצע רעוואלוציע אין דער געשיכטע פון דער בעלייכטונג.

און שנעל האט זיך זיין ערפינדונג פער־שפרייט אבער דער וועלט און האט פער־טריבען פון די גרויסע שטאדט די אלטע חשוב'ע באבע לאמפ, וואס זוינט איין פעטראל, און דער גאז האט געקלע־טערט פון ערשטען שטאק אויף'ן צווייטען און פון צווייטען ביז דעם בוידעם שטי־בעל.

היינט פערנעהמט פאריז דעם צוויי־טען פלאץ אין דער וועלט מיט איהר גאז בעלייכטונג.

די ערשטע קומט לאנדאן מיט איהרע 1,600,000 הייזער, לאנדאן פערברויכט אונגעפעהר 226 קוביק מעטער גאז יעהר־ליך אויף א מענש. נאך איהר קומט באלד פאריז וואס פערברויכט ביי 161 קוביק מעטער פער קאפ און יעהרליך.

פאר דער מלחמה האט פאריז פאברי־צירט מעהר ווי 449 מיליאן מעטער גאז יעהרליך. דיעזער גרויסער אפעטיט האט אויפגעפרעסען 1,547,000 טאן מאטע־ריאל. די קאנאליזאציע וואס אין יאהר 1914 אויסגעטהיילט בעלייכטונג אויף 1948 קילאמעטער די לענג האט אויסגע־טהיילט בעלייכטונג אויף 1948 קילאמע־טער די לענג האט אויסגעהאלטען ליכט ביי 700,000 אבאנירט אין 54,000 אפאראטען וואס האבען דערנעהרט מיט בעלייכטונג מעהר ווי 58,000 לאמטערען.

פון אזא ליכט ארגיע אראבפאלען צו דער בעשיידענער בעלייכטונג פון א ליכט איז אודאי ניט זעהר אמוזאנט.

אין פאר פאריז איבערהויפט.

ארום און אונגליקליך ברענען זיך די ליכט אין די גרויסע שוי פענסטער און ווארפען אבלאסע שיין ארום זיך, א בליי־בער ליכט רעדעל וויעגט זיך ארום דער ליכט.

די גרויסע בולווארען זיינען שטיל. ניטא דער בעשטענדיגער מענשען ווימעל, ניטא די ארגיע פון ליכט, וואס פלעגט רייסען פון שמייב און שלעפען צו זיך. ניטא די שוימענדע פרעהליכקייט ניטא דער פערבשופטער געמורמעל וואס האט זיך געטראגען פון די מענשען ווי פון דעם טייך. ניטא דער הוהא, פאריז איז שטי־לער רוהיגער. די הפקר פרויען רייסען ניט אזוי די נעזער מיט זייער שארפען פארפיום ווען ניט ווען פליהט דורך אן אוי־טאמאביל און אונטער זיין אונגעדולדי־גער האסטיגקייט טריסעלט זיך דער בריק זייגע צוויי ברענענדע אויגען לויפען פאראויס און בוערען דורך די פינסטער ניש ווי א בליין לויפט ער דורך גיט א גלאנץ פאר די אויגען און — אלץ איז ווייטער פינסטער, שווארץ און שטיל.

ביי דער נאכט זעהט פאריז אויס ערנסט, און פערטראכט. א שווארצער שלייער דעקט איבער איהר פנים און צוויי גרויסע טרענען רינען אויף איהדע בלאס־סע, כלאסע באקען.

פערקיופיין גאלד קעמפ

די לעצטע אינפארמאציעס קענט איהר קריגען ווען איהר וועט זיך סובסקרייבען פאר דעקם פערקיר־פיין העראלד.

סוימה פערקיופיין, אנטעריא.
פרייז פאר קענעדע $1.50. פעראייי־נינטע שטאאטען $2.80 א יאהר.

פערקיופיין, סאכאלט
און ניי־יארק סעקיוריטיעס
וועכענטליכען ברייף וועגען מארקעט
ווערט צונעשיקט פריי אהן געלד,
אויף פערלאנג
ROBERT E. KEMERER & CO.
108 Bay St.
(מעמבערס פון סטענדערט סטאק עקסטשיינדזש)
108 ביי סטריט — — טאראנטא

נאר מהוועסט טאראנטא
די מיטינגען פונ'ם ריבע־ראלען קאנדידאט
דזש. ג. סיין
אנפאנג פונקט אכט א זייגער.
דאנערשטאג — ארענדזש האל, קארנער קאלעדזש און ווקליד; הערא'ס האל, אלסינא עוו. נער בעטהווערסט סט.
פרייטאג — ברייד'ע'ס האל 510 בלור סט. וועסט; בעליאנט האל, 1217 סט. קלער עוו. לעבען דאפרען סט.
שבת — מוליגס האל בלור און לענסדאון דער קאנדידאט און אנדערע פראמינענטע ליבעראלען וועלען אדרעסירען די מיטינ־גען.
קאמיטע רומס און איפארמיישאנס:
812 באטהווירסט סט. טע. קאל. 3377
314 קאלעדזש סט. טעל. קאל. 3626
855 קאלעדזש סט. טעל. קאל. 3855
1055 בלוס סט. טעל. דזשאנקשאן 6755
760 דאווערקאורט ראד. טע. דזשאנק־שאן 3082
1,660 דאפרין סט. טעל. הייקרעסט 3082
עלעקשאן יאנואר דעם 22־טען 1917
גאד סייוו די קינג

דער נאמען פון דער פירמא
ס. פעלדמאן איז גאראנטירט
פאר די בעסטע ליקערס, ביער און ווייז
פאר גוטע בעהאנדלונגען אויף פאר ניט קיין גרויסע פרייזען.
ניט מיר א טרייעל, און איהר, ווען פאזיטיוו בלייבען מיין קאסטומער.
ספעציעלע פרייזען פאר שמחות.
שיקט א מאנ'ז ארדער אדער מזמין אין אנערערשעסטען בריעף.
Tel. East 4958 S. FELDMAN 70 ROY ST.
LICUOR AND WINE MERCHANT
MONTREAL P. Q.